

Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin Geliştirilmesi

Abdullah ATLI, Gökay KELDAL*

Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin Geliştirilmesi

Development of Occupational Personality Types Inventory

Özet

Bu araştırmanın amacı, lise öğrencilerinin mesleki kişilik tiplerini belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Araştırma, 1129 (kız=650, erkek=479) lise öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Envanterin yapı geçerliğinin belirlenmesi için açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Envanterinin alt boyutlarına ilişkin güvenirlik katsayılarının belirlenmesi amacıyla iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Envanterin kararlılık düzeyinin belirlenmesi amacıyla test-tekrar test analizi yapılmıştır. Sonuç olarak elde edilen bulgular, Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin lise öğrencilerinin mesleki kişilik tiplerini belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

Abstract

The purpose of this research is to develop a valid and reliable measuring tool that can be used in identifying the occupational personality types of high school students. The research was conducted with 1129 (female=650, male=479) high school students. Exploratory and confirmatory factor analysis was performed to determine the structure validity of the inventory. The internal consistency coefficients were calculated to determine the reliability coefficients concerning inventory's subdimensions. For the stability level of the inventory, a test-retest analysis was performed. As a result, all these procedures show that the Occupational Personality Types Inventory is a valid and reliable measuring tool that can be used in identifying the occupational personality types of high school students.

Anahtar Kelimeler: Meslek, Mesleki Kişilik Tipi, Kişilik, Meslek Seçimi

Key Words: Occupation, Occupational Personality Type, Personality, Choice of Occupation

1. Giriş

Bireyin yaşamında vermesi gereken kararlardan en önemlilerinden biri de meslek seçimine ilişkin karardır. Bu süreçte bireyin kendine uygun meslek seçimini yapabilmesinde en önemli kriterlerden birisi de bireyin kendi özelliklerinin farkına varması ve bu doğrultuda kendi özelliklerine uygun meslek seçimi yapabilmesidir. Günümüzde teknoloji ve endüstri alanındaki değişimler yeni iş alanlarını ve meslekleri ortaya çıkarmıştır (Kuzgun, 2000). Yeryüzünde bilinen yaklaşık olarak

* Abdullah ATLI, Yrd.Doç.Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Abdullah.atli@inonu.edu.tr; Gökay KELDAL, Arş.Gör., Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, gokaykeldal@yandex.com

12.000 çeşit meslek bulunmaktadır. Bu kadar meslek çeşitliliğinin olması kişinin tek başına uygun bir meslek seçimi yapmasını zorlaştırmaktadır (Reeves ve Karlitz, 2005).

Bireyin tercih ettiği meslek kendisinin yaşam biçiminde ve yaşamdaki konumunda önemli rol oynamaktadır (Brown, 2003; Kuzgun, 2000). Bu bağlamda, bireyin meslek seçiminde birçok faktör etkili olmaktadır. Bu faktörler arasında; içerisinde bulunulan toplum, kişinin arkadaş çevresi, ailenin beklentileri, mesleğe atfedilen değer, iş bulma olanakları ve bireyin kişilik özellikleri bulunmaktadır (Frady, 2005; Zunker, 2006). Meslek seçiminde etkili olan faktörlerle ilgili çeşitli teoriler ortaya konulmuştur. Bunlardan biri de Holland'ın Tipoloji Kuramıdır.

Holland'ın Tipoloji Kuramı meslek seçimi sürecinde kullanılan en popüler teorilerden biridir (Brown ve Brooks, 1996; Gottfredson, 1999; Rayman ve Atanasoff, 1999; Reardon ve Lenz, 1999). Holland'ın Tipoloji Kuramının derin ve tutarlı kuramsal yapısı, kolay anlaşılır olması, sade ve net altı kişilik özelliklerinin tanımlanmış olması, iş çevresi ve kişilik özellikler arasındaki belirgin ilişkinin yapılandırılması popüler bir kuram olmasını sağlamıştır (Rayman ve Atanasoff, 1999). Holland, bireylerin kişilik tipleri ile meslekleri arasındaki uyumun, onların yetenek ve becerilerini sergilemesine, tutum ve değerlerini ifade etmesine, uzlaşılabilir problemleri ve gerekli rolleri üstlenmesine olanak sağladığını ileri sürmektedir (Akt.,Spokane ve Cruza-Guet, 2005).

Holland'ın Tipoloji Kuramı dört ana varsayım üzerine temellendirilmiştir. Bu varsayımlar:

a) İnsanlar genel olarak altı kişilik tipinden (*gerçekçi, girişimci, araştırmacı, sosyal, sanatçı, geleneksel*) birinin içinde bulunmaktadır, b) Altı kişilik tipini karşılayan altı iş çevresi vardır, c) İnsanlar beceri ve yeteneklerini yansıtabilecekleri, tutum ve değerlerini ifade edebilecekleri iş çevrelerini ararlar, d)Bireyin davranışlarını, kişilik tipi ve çevre özellikleri arasındaki etkileşim belirler (Capuzzi ve Stauffer, 2006).

Holland'ın Tipoloji Kuramına göre her birey meslek alanında belirlenen altı kişilik tipinden (*gerçekçi, girişimci, araştırmacı, sosyal, sanatçı, geleneksel*) birine sahiptir ve kendi kişiliğine uygun mesleklerden birini seçme eğilimindedir (Brown, 2003; Gottfredson, 1980; Rayman ve Atanasoff, 1999; Spokane ve Cruza-Guet, 2005). Holland'ın Tipoloji Kuramında yer alan altı kişilik tipine dair özellikler şu şekilde belirtilmektedir (Sharf, 2006):

1. Gerçekçi (Realistic) Tip: Gerçekçi tipteki bireyler etraflarında bulunan fiziksel etkinliklere odaklanmayı önemserler. Çeşitli alet ve makinaları kullanmayı ve hayvanlarla ilgilenmeyi severler. Teknik becerilerinin yüksek olması nedeniyle elektronik aletlerle ilgilenme, araç kullanma ve tamir etme gibi işlere yönelirler.

2. Girişimci (Enterprising) Tip: Bu tipte yer alan bireyler insanları yönetebilecekleri ve ikna becerilerini kullanabilecekleri iş ortamlarına yönelirler. Finans ve ekonomi iş alanlarında riske girebilecekleri ve kazanç getirecek iş ortamlarını isterler. Bu iş ortamlarında özgüven sahibi, sosyal ve

kararlı bir kişilik yapısı gösterirler. Satış büroları, restoran işletmenliği ve sigorta acentalığı gibi iş ortamları çalışabilecekleri alanlar arasında yer almaktadır.

3. Araştırmacı (Investigative) Tip: Araştırmacı tipler özellikle matematik ve bilimsel konularla ilgili problemlerle uğraşmayı severler. Çeşitli problemler karşısında özgün çözümler üretirler. Araştırmacı tipler analitik düşünme gerektiren mesleklere yönelirler. İnsanları yönetmek ve yönlendirmek yerine problemlere odaklanarak çözümler üretmeyi tercih ederler.

4. Sosyal (Social) Tip: Bu tipteki kişiler için insanlarla iletişime geçilebilecek, iş birliği yapılabilir ve başkalarına yardım edilebilecek iş ortamları önemlidir. Seçmek istedikleri mesleklerin insanlara bir şeyler öğretebilmek, insanları etkileyebilmek ve onlara ilişkin sorumluluk alabilmek gibi özellikleri olmasını isterler. Bu tiplerin ilgisini öğretmenlik, sosyal hizmet uzmanlığı, evlilik danışmanlığı ve konuşma terapistliği gibi meslekler çekmektedir.

5. Sanatçı (Artistic) Tip: Bu tipler iş hayatında özgürlük ararlar. Buldukları iş ortamında müzik, resim ve artistik faaliyetler içeren yollarla kendilerini özgürce ifade etmeyi tercih ederler. Sanatçı tipler edebiyatla, sanatla, müzikle, heykelle uğraşarak yaratıcılıklarını ve özgünlüklerini ortaya koymayı severler.

6. Geleneksel (Conventional) Tip: Geleneksel tiplerin çalışma ortamında aradıkları özelliklerin arasında organizasyon ve planlama yapma önemli bir yer tutmaktadır. Hesap tutmak ve rapor düzenlemek onlar için ideal etkinliklerdir. Bu tipler çalıştıkları iş ortamında hesap makinası, fotokopi makinası ve dosyalar bulunmasını önemserler.

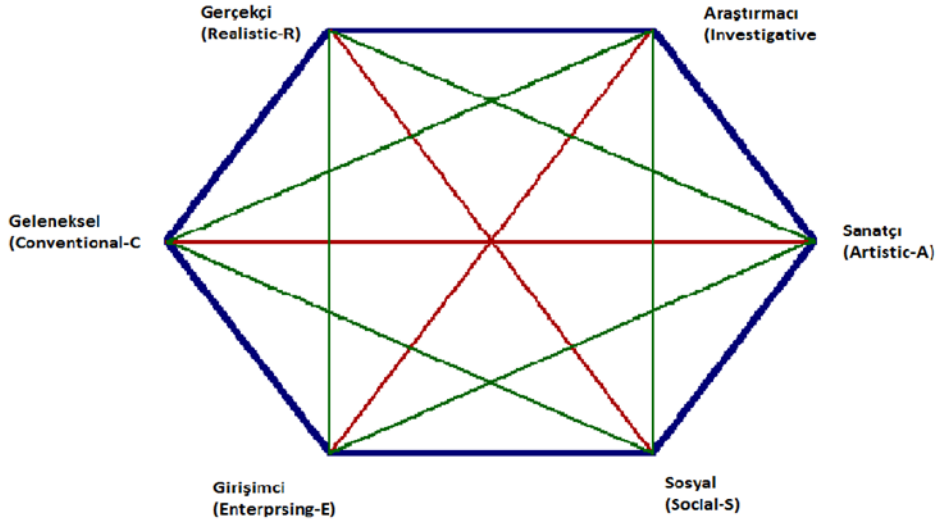
Holland'ın Tipoloji Kuramında yer alan kişilik tiplerini belirlemede çeşitli ölçme araçları (Vocational Preference Inventory, Strong Interest Inventory, Self-Directed Search) sıklıkla kullanılmaktadır (Brown, 2003). Bireylerin ölçme araçları sonrasında aldıkları puanlar çerçevesinde mesleki kişilik tipleri belirlenmektedir. Altı kişilik tipinden oluşan teori de ilk üç kişilik tipi kombinasyonuna göre değerlendirmeler yapılır. Örneğin, bireye ölçüklerin uygulamasından sonra bireyin mesleki kişilik tipleri sosyal/social (S), araştırmacı/investigate (I) ve sanatçı/artistic (A) kişilik tipleri sıralanmışsa, bu sıralama SIA olarak gösterilir ve Holland Mesleki Kodlar Sözlüğünden (Dictionary of Holland Occupational Codes) uygun meslekler seçilir (Gottfredson ve Holland, 1989).

Holland'ın mesleki kişilik teorisi mesleki ilgilerin belirlenmesinde yaygın olarak kullanılmasına rağmen daha çok Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılmaktadır. Bu teoriyle ilgili birçok kültürde test edilmiş araştırmalar bulunmaktadır (Farh, Leong ve Law, 1998; Fouad ve Dancer, 1992; Fouad ve Hansen, 1987; Leong, Austin, Sekaran ve Komarraju, 1998; Taylor, 1983).

Holland'ın Tipoloji Kuramı çerçevesinde yapılan danışmalarda Vocational Preference Inventory (Holland, 1985), My Vocational Situation (Holland, Daiger ve Power, 1980), Career Attitudes and Strategies Inventory (Gottfredson ve Holland, 1994) ve Self-Directed Search (Holland, 1994) gibi ölçükler yaygın olarak kullanılmaktadır (Akt., Zunker, 2006). Holland bu kişilik tipleri arasındaki ilişkileri göstermesi için altıgen bir model kullanmıştır (Bkz. Şekil-1). Holland'ın altıgeninde yer alan kişilik tipleri birbirilerine mesafelerine göre tutarlılık göstermektedir. Tutarlılık, tipler arasındaki ilişki

derecesi olarak adlandırılmaktadır (Niles ve Harris-Bowlsbey, 2013). Örneğin altıgende yer alan gerçekçi kişilik tipi ile araştırmacı ve geleneksel kişilik tipleri birbirine yakın olduğundan örtüşme oranı daha yüksektir. Bunun aksine gerçekçi kişilik tipi ile sosyal kişilik tipi mesafe olarak birbirine uzak olduğundan düşük düzeyde örtüşme sağlar.

Şekil-1. Holland'ın Kişilik Tipleri Arasındaki İlişkiler

Türkiye'de mesleki ilgilerin ölçülmesi ilk olarak Tan (1972) tarafından geliştirilen ve 12 ilgi alanını belirlemeyi amaçlayan Gazete Haberleri Testi (GHT) ile başlamıştır. Özoğlu (1977) tarafından Kuder İlgil Alanları Tercih Envanteri Türkçe'ye uyarlanmıştır. Kuzgun (1988) tarafından geliştirilen Kendini Değerlendirme Envanteri (KDE) 11 ilgi alanını belirlemeyi amaçlamaktadır. Yine, Kuzgun (1996) tarafından geliştirilen Akademik Benlik Kavramı Ölçeği 11 ilgi alanını belirlemeyi amaçlamaktadır. Deniz (2008), 14 meslek alanının belirlemeye çalışan Mesleki Alan İlgil Envanteri geliştirmiştir. Yılmaz (2011) ise Holland'ın Tipoloji Kuramına dayalı olarak 17-55 yaş aralığındaki bireylerin ilgileri-

ni ölçmeye yönelik Mesleki İlgı Envanteri geliştirmiştir. Yılmaz (2011) tarafından geliştirilen ilgi envanteri 17-55 yaş arasında bulunan kişilere uygulanmaktadır. Bu araştırma kapsamında geliştirilen Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri meslek seçimi için kritik bir aşamada bulunan 14-18 yaş aralığındaki lise öğrencilerine uygulanması açısından farklılık göstermektedir. Söz konusu gerekçeler doğrultusunda lise öğrencilerinin mesleki kişilik tiplerinin Holland'ın Tipoloji Kuramına dayalı yeni bir ölçme aracı ile belirlenmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Meslek seçiminde bireyler için önemli enstrümanlardan biri olarak da standart ölçekler görülmektedir (Mau, 1999). Bireyin kendisini ve meslekleri tanıyarak kendine uygun bir seçim yapabilmesinde mesleklere ilişkin bilgileri edinmesi gerekir. Bu konuda bireylere yardımcı olabilecek geçerli ve güvenilir ölçekler kullanılabilir. Buna karşın, ülkemizde mesleki rehberlik ve danışmanlık ile ilgili geçerli, güvenilir ve güncel olan ölçme araçlarının sayısının az olduğu bilinmektedir (Deniz, 2008). Bu doğrultuda, mesleki kişilik tipleri envanterinin geliştirilmesinin önemli olduğu ifade edilebilir.

Meslek seçimi sürecinde bulunan bireylerin kendi özelliklerine dair daha fazla bilgi edinmeleri daha doğru bir meslek seçim süreci yaşamalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu gerekçe ile söz konusu çalışmanın amacı lise öğrencilerinin mesleki kişilik tiplerinin belirlenmesini sağlayacak geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir.

2. Yöntem

2.1. Çalışma Grubu ve Veri Toplama Süreci

Araştırma 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılı Ekim-Mayıs ayları içerisinde Malatya ili Yeşilyurt merkez ilçesinde yapılmıştır. Araştırmanın evreninin Malatya ili Yeşilyurt merkez ilçesinde bulunan 15119 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada amaçsal örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi evrende incelenen problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik farklı durumların belirlenerek çalışmanın bu durumlar üzerinde yapılması olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014). Bu çerçevede öğrencilerin cinsiyetleri, sınıf düzeyleri ve okul türleri (meslek lisesi ve Anadolu Lisesi) dikkate alınarak, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) için 631 (kız=330, erkek=301), Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) için 350 (kız=236, erkek=114), ölçüt bağıntılı geçerlik için 83 (kız=47, erkek=36) ve test-tekrar test güvenilirlik analizi için 65 (kız=37, erkek=28) toplam 1129 (kız=650, erkek=479) lise öğrencisine ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş aralığı 14 ile 18 arasında değişmektedir.

2.2. Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin Geliştirilmesi

Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin maddeleri oluşturulurken, öncelikle Holland'ın Tipoloji Kuramı (Bacanlı, 2011; Brown, 2003; Capuzzi ve Stauffer, 2006; Gibson ve Mitchell, 2001;

Gottfredson, 1999; Gysbers, Heppner ve Johnston, 2003; Hogan ve Blake, 1999; Rayman ve Atanasoff, 1999; Reardon ve Lenz, 1999; Özyürek, 2013; Ünsal, 2014; Zunker, 2006) ve bu çerçevede hazırlanmış olan ölçme araçları (Self-Directed Search-SDS, Vocational Preference Inventory, Career Attitudes and Strategies Inventory) incelenmiş ve altı alt boyuttan (*gerçekçi, girişimci, araştırmacı, sosyal, sanatçı, geleneksel*) oluşan mesleki kişilik tiplerini belirlemeyi amaçlayan toplam 105 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur.

Oluşturulan 105 maddelik deneme formu uzman görüşleri alınmak üzere Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim dalından altı öğretim üyesine sunulmuştur. Uzman görüş formu üçlü değerlendirme (uygun, uygun değil, değiştirilmeli) şeklinde derecelendirilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda 15 madde çıkarılmış ve geriye toplam 90 madde kalmıştır. Geriye kalan maddeler ifadelerin anlaşılır olması, dil yapısı ve benzer içerikler kriterleri açısından tekrar gözden geçirilmiş ve altı alt boyutun her birinde 15'er madde olacak şekilde düzenlenerek 90 maddeden oluşan deneme formu oluşturulmuştur. Bireylerin, envanterdeki her bir maddeye katılma düzeylerinin belirlenmesinde "(1) Hiç katılmıyorum ile (9) Tamamen Katılıyorum" şeklinde dokuzlu likert derecelendirme ölçeği kullanılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Kendini Değerlendirme Envanteri (KDE):

Kuzgun (1988) tarafından geliştirilen Kendini Değerlendirme Envanterinde, 3 yetenek, 11 ilgi ve 9 mesleki değer alanında bireylerin kendi algısını ölçen toplam 230 madde bulunmaktadır. Kendini Değerlendirme Envanteri'nin iç tutarlılık katsayısı alt ölçeklerde .58 ile .92 arasında değişmektedir. Kendini Değerlendirme Envanteri'nin kararlılık düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılan test-tekrar test uygulaması sonrasında alt ölçeklerin güvenilirlik düzeyi .58 ile .73 arasında değişmektedir. Envanterin geçerlik çalışmaları kapsamında envanteri yanıtlayan farklı liselere devam eden 1902 öğrenci arasındaki yetenek ve ilgiler yönünden var olması beklenen farkları yansıtma derecesine bakılarak belirlenmiştir. KDE üçü genel eğitim, beşi mesleki eğitim veren sekiz lisenin son sınıfında bulunan öğrencilere uygulanmıştır. Okulların puan ortalamaları arasında .01 düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur (Kuzgun, 1988).

2.4. Verilerin Analizi

Envanterin yapı geçerliğini incelemek için öncelikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmış, ardından elde edilen yapının geçerli bir yapı olup olmadığının belirlenmesi için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Envanterin geçerlik çalışmaları çerçevesinde ölçüt bağıntılı geçerlik yapılmıştır. Envanterin güvenilirlik hesaplamaları Cronbach Alfa, Spearman-Brown ve Guttman yöntem-

leriyle yapılmıştır. Envanterin kararlılık düzeyinin belirlenmesi amacıyla test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 23 ve Lisrel 8.80 kullanılmıştır.

Araştırmada veri analizine başlamadan önce faktör analizinin varsayımları olan normallik, doğrusallık, uç değerler ve çoklu bağlantı kontrol edilmelidir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri kontrol edilerek normallik varsayımını sağladığı görülmüştür. Değişken çiftleri arasından yansız seçimler yapılarak saçılım grafiğiyle doğrusallık varsayımını incelenmiş ve doğrusallık varsayımının sağlandığı gözlenmiştir. Maddelerin her birindeki uç değerler Z puanlarıyla, doğrusal bileşimlerindeki uç değerler Mahalanobis D^2 testiyle incelenmiş ve veri setinde uç değerlere rastlanmamıştır. Çoklu bağlantı için değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiş, VIF ve tolerans değerleri kontrol edilmiştir. Sonuç olarak çoklu bağlantı probleminin olmadığı görülmüştür. Açımlayıcı faktör analizinde, faktör çıkarma tekniklerinden Principal Axis Factoring yöntemi (multivariate normallik varsayımı karşılanmadığından) ve promax eksen döndürme tekniği (faktörler arası önemli ilişkiler olma varsayımından dolayı) kullanılmıştır.

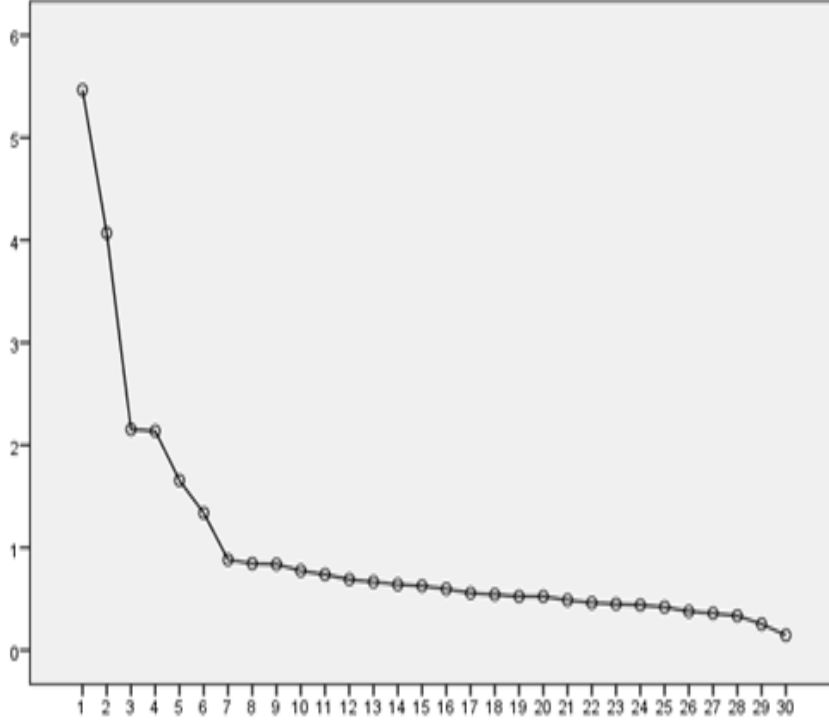
3. Bulgular

3.1. Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Araştırmada ilk olarak verilerin açımlayıcı faktör analizine uygunluğunu belirlemek amacıyla 631 kişiden oluşan veriler üzerinden Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Küresellik Testi yapılmıştır. KMO değerinin .60 ve üzerinde olması açımlayıcı faktör analizi için gereklidir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu çalışmada da KMO değeri .85 bulunmuştur ve bu değer iyi bir faktör analizi için yeterli olduğu ifade edilebilir. Bartlett Küresellik Testi sonuçlarının ise anlamlı çıkması gerekir (Hair, Black, Babin ve Anderson, 2010). Analizler sonucunda Bartlett Küresellik Testi sonucunda elde edilen değer $[\chi^2(435, n= 631)=6940,120, p<.001]$ anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda, veri setinin açımlayıcı faktör analizi için uygun olduğuna karar verilmiştir.

Açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre faktörleri belirlemek için özdeğerler incelenmiştir. Özdeğerleri 1'in üstünde olanlar faktör olarak önemsenmesi gerekenlerdir (Ho, 2014). Bu araştırmada özdeğerleri 1'in üstünde altı faktör ortaya çıkmıştır (Bkz. Şekil-2). Faktör analizinde madde faktör yüklerinin en az .40 olması (Stevens, 2009) ve bir maddenin iki ya da daha fazla faktördeki yük değerlerinin .32 ve üzerinde olmaması (Costello ve Osborne, 2005) şartları aranmıştır. Bu koşulları sağlamayan 60 madde formdan çıkarılmış ve son olarak madde faktör yükleri .93 ile .45 arasında değişen 30 madde kalmıştır (Bkz. Tablo-1).

Şekil 2. Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri Özdeğer Grafiği

Tablo 1. Mesleki Kişilik Tipi Envanteri Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları (n=631)

Maddeler	Gerçekçi	Girişimci	Araştırmacı	Sosyal	Sanatçı	Geleneksel
Elektronik aletleri tamir etmeyi severim.	.93					
Evde bozulan ev eşyalarını tamir etmekten hoşlanırım.	.91					
Araba tamiriyle ilgilenirim.	.61					
Marangozluk işleriyle uğraşmaktan hoşlanırım	.57					
İş makinelerinin nasıl kullanıldığını merak ederim	.56					

Döviz ve altın kurunu takip ederim.	.86
Borsayı takip etmekten hoşlanırım.	.80
Pazarlama ile ilgili kitap ve dergilerini takip ederim.	.67
İş dünyasıyla ilgili yenilikleri takip ederim.	.58
İş adamlarının öz geçmişlerini takip etmekten hoşlanırım.	.50
Mikroorganizmaların yaşam koşullarını incelemekten hoşlanırım.	.78
İlaçların nasıl yapıldığını bilmek isterim.	.74
Tedavisi olmayan bir hastalık için tedavi yöntemi geliştirmek isterim.	.69
Laboratuvar ortamında deneyler yapmak isterim.	.65
Gök cisimlerinin hareketlerini incelemek isterim.	.58
İnsanların sorunlarını çözmelerine yardım etmek isterim.	.77
Başkalarının acılarını ve mutluluklarını paylaşmaktan hoşlanırım.	.75
Başka insanların duygu ve düşüncelerini önemserim.	.64
İnsanların çeşitli durumlarda neler hissettiklerini merak ederim.	.56
Arkadaş toplantıları ve diğer sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım.	.52
Kendimi bir müzik grubunun içerisinde hayal ederim.	.81
Bir melodi duyduğum zaman eşlik etmekten hoşlanırım.	.68
Bir müzik aleti çalmak isterim.	.65
Şiir ve şarkılar dinler, bunları yorumlamaktan hoşlanırım.	.57
Tiyatro oyunlarında rol almak isterim.	.52
Sık sık notlar alırım.	.75
Alış veriş listemi önceden hazırlarım.	.66
Haftalık yapacağım işleri planlamaktan hoşlanırım.	.57
Dosyalarımı tarih, yıl ve konulara göre düzenlemekten hoşlanırım.	.51

Gelecekte neler yapacağımı ayrıntıları ile planlamaktan hoşlanırım.							.45
Özdeğer	5.68	4.09	2.18	2.15	1.68	1.38	
Açıklanan Varyans %	17.19	12.09	5.64	5.55	3.88	2.85	

Açımlayıcı faktör analizi sonucu oluşan altı alt boyut Holland'ın Tipoloji Kuramı çerçevesinde altı kişilik tipini (Gerçekçi, Girişimci, Araştırmacı, Sosyal, Sanatçı, Geleneksel) karşılamıştır. Birinci boyutta toplanan beş madde, fiziksel aktivitelere odaklanma, teknik becerileri kullanma gibi içerikleri karşıladığından Holland'ın Tipoloji Kuramında bulunan "Gerçekçi Mesleki Kişilik Tipi"ni karşılamaktadır. Toplam varyansın %17.19'unu açıklayan ve beş maddeden oluşan bu boyutta yer alan maddelerin faktör yük değerleri .56 ile .93 arasında değişmektedir.

İkinci boyutta toplanan beş madde finans, ekonomi ve iş alanlarına olan ilgiyi karşıladığından Holland'ın Tipoloji Kuramında bulunan "Girişimci Mesleki Kişilik Tipi"ni karşılamaktadır. Toplam varyansın %12.09'unu açıklayan ve beş maddeden oluşan bu boyutta yer alan maddelerin faktör yük değerleri .50 ile .86 arasında değişmektedir.

Üçüncü boyutta toplanan beş madde karmaşık ve soyut problemleri çözme, bilimsel konularla ilgilenmeyle ilgili içerikleri karşıladığından Holland'ın Tipoloji Kuramında bulunan "Araştırmacı Mesleki Kişilik Tipi"ni karşılamaktadır. Toplam varyansın %5.64'ünü açıklayan ve beş maddeden oluşan bu boyutta yer alan maddelerin faktör yük değerleri .58 ile .78 arasında değişmektedir.

Dördüncü boyutta toplanan beş madde iletişim kurma, başka insanlara yardım etme ile ilgili içerikleri karşıladığından Holland'ın Tipoloji Kuramında bulunan "Sosyal Mesleki Kişilik Tipi"ni karşılamaktadır. Toplam varyansın %5.55'ini açıklayan ve beş maddeden oluşan bu boyutta yer alan maddelerin faktör yük değerleri .52 ile .77 arasında değişmektedir.

Beşinci boyutta toplanan beş madde müzik, resim ve artistik faaliyetler ile ilgili içerikleri karşıladığından Holland'ın Tipoloji Kuramında bulunan "Sanatçı Mesleki Kişilik Tipi"ni karşılamaktadır. Toplam varyansın %3.88'ini açıklayan ve beş maddeden oluşan bu boyutta yer alan maddelerin faktör yük değerleri .52 ile .81 arasında değişmektedir.

Altıncı boyutta toplanan beş madde organizasyon ve planlama faaliyetler ile ilgili içerikleri karşıladığından Holland'ın Tipoloji Kuramında bulunan "Geleneksel Mesleki Kişilik Tipi"ni karşılamaktadır. Toplam varyansın %2.85'ini açıklayan ve beş maddeden oluşan bu boyutta yer alan maddelerin faktör yük değerleri .45 ile .72 arasında değişmektedir. Altı ayrı faktörün açıkladığı varyans toplamı % 47'dir. Scherer, Wiebe, Luther ve Adams (1988), sosyal bilimlerde yapılan analizlerde %40 ile %60 arasında değişen varyans oranlarının kabul edilebilir olduğunu belirtmektedirler (Akt., Tavşancıl, 2010).

3.2. Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin açımlayıcı faktör analizi sonucunda 30 madde ve altı alt boyuttan oluşan envanter yapısı 350 kişiden oluşan farklı bir lise öğrenci grubu ile doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucu doğrultusunda χ^2/sd , CFI, RMSEA ve SRMR değerleri incelenmiştir.

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde χ^2/sd oranı 1.730 ($\chi^2/sd=662.670/383$) olduğu görülmektedir. Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller (2003), χ^2/sd oranı için 2'den küçük değerler iyi uyumu, 2 ile 3 arasındaki değerler kabul edilebilir uyumu gösterdiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda, yapılan çalışma sonucunda elde edilen χ^2/sd oranının iyi uyumu gösterdiği söylenebilir. Hair ve diğerleri (2010), örneklemin 250'nin üstünde, madde sayısının 30 ve üstünde olduğu durumlarda CFI değerinin .90'nın üzerinde, RMSEA değerinin ise .07'den daha aşağıda olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu çalışmada CFI değeri .91, RMSEA değeri .05 olarak bulunmuştur. Bu doğrultuda bu değerlerin yeterli uyumu gösterdiği belirtilebilir. Brown (2006), SRMR değerinin .08 ve altında olmasının iyi uyuma işaret olduğunu ifade etmiştir. Bu çerçevede yapılan analizler sonucunda elde edilen SRMR değerinin .07 olmasının iyi olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda, elde edilen uyum katsayılarının yeterli düzeyde olduğu görülmektedir.

3.3. Ölçüt Bağımlı Geçerlik

Geliştirilen Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin ölçüt bağımlı geçerlik çalışması 83 (kız=47, erkek=36) lise öğrencisi üzerinden gerçekleştirilmiştir. Test puanlarının (yordayıcı), testin ölçtüğü özellikle ilişkili olduğu düşünülen ölçme araçlarından alınan puanlar (ölçüt) ile korelasyonları ölçüt bağımlı geçerliğin göstergesi olarak düşünülür (Büyüköztürk ve diğ., 2014). Yapılan çalışmada 83 lise öğrencisine uygulanan Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin ölçüt bağımlı geçerliği Kuzgun (1988) tarafından geliştirilen Kendini Değerlendirme Envanteri'nin (KDE) mesleki ilgi alt boyutları arasındaki ilişki korelasyon analizi ile test edilmiştir. Yordayıcı olan "Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri" ile ölçüt olan ve "Kendini Değerlendirme Envanteri" nin mesleki ilgi alt boyutlarına ilişkin korelasyon değerleri Tablo-2'de sunulmuştur.

Tablo- 2. Değişkenler Arasındaki Korelasyon Katsayıları (n=83)

	1. Temel bilim	2. Sosyal bilim	3. Canlı varlık	4. Mekanik	5. İknâ	6. Ticaret	7. İş ayrıntıları	8. Edebiyat	9. Güzel sanatlar	10. Müzik	11. Sosyal Yardım
1. Gerçekçi	.44**	.05	.42**	.77**	-.06	.32**	.12	-.04	.25*	.13	.01
2. Girişimci	.32**	.29**	.24*	.32**	-.06	.57**	.11	.14	.14	.15	-.05
3. Araştırmacı	.73**	.27*	.46**	.30**	-.15	.02	.05	.25*	.23*	.03	.20

4.Sosyal	-.03	.31**	.14	-.01	.40**	.05	.37**	.41**	.33**	.16	.29**
5.Sanatçı	-.06	.27*	.15	-.19	.28**	-.05	.19	.39**	.34**	.46**	.19
6.Geleneksel	.05	.35**	.09	.11	.06	.13	.60**	.20	.14	-.02	.15

(*)= $p<.05$; (**)= $p<.01$

Tablo-2 incelendiğinde geliştirilen Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin alt boyutları ile Kendini Değerlendirme Envanterinin alt boyutları arasında anlamlı olan korelasyon katsayıları .23 ile .77 arasında değişmektedir. Gerçekçi kişilik tipi ile mekanik ($r=.77$, $p<.01$), temel bilim ($r=.44$, $p<.01$) ve canlı varlık ($r=.42$, $p<.01$) arasında anlamlı düzeyde pozitif yönde ilişki görülmektedir. Girişimci kişilik tipi ile ticaret ($r=.57$, $p<.01$) arasında anlamlı düzeyde pozitif yönde ilişki görülmektedir. Araştırmacı kişilik tipi ile temel bilim ($r=.73$, $p<.01$) ve canlılık varlık ($r=.46$, $p<.01$) arasında anlamlı düzeyde pozitif yönde ilişki görülmektedir. Sosyal kişilik tipi ile edebiyat ($r=.41$, $p<.01$) ve ikna ($r=.40$, $p<.01$) arasında anlamlı düzeyde pozitif yönde ilişki görülmektedir. Sanatçı kişilik tipi ile müzik ($r=.46$, $p<.01$) ve edebiyat ($r=.39$, $p<.01$) arasında anlamlı düzeyde pozitif yönde ilişki görülmektedir. Geleneksel kişilik tipi ile iş ayrıntıları ($r=.60$, $p<.01$) arasında anlamlı düzeyde pozitif yönde ilişki görülmektedir. Elde edilen korelasyon katsayıları Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin alt boyutları ile Kendini Değerlendirme Envanterinin alt boyutları arasında önemli ilişkilerin olduğunu ortaya koymaktadır.

3.4. Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla Cronbach Alfa, Spearman-Brown ve Guttman iç tutarlılık güvenirlilik katsayıları hesaplanmıştır. Envanterin alt boyutlarına ilişkin hesaplanan iç tutarlılık katsayıları Tablo-3'te sunulmuştur.

Tablo-3. Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin Ortalama, Standart Sapma Değerleri ve Güvenirlilik Katsayıları (n=631)

Mesleki Kişilik Tipleri	\bar{x}	ss	Cronbach Alfa	Spearman-Brown	Guttman
Gerçekçi	21.59	12.20	0.72	0.80	0.75
Girişimci	17.32	10.28	0.85	0.81	0.79
Araştırmacı	28.67	11.04	0.81	0.82	0.79
Sosyal	35.93	7.85	0.81	0.76	0.75
Sanatçı	28.87	10.78	0.77	0.80	0.78
Geleneksel	28.70	9.71	0.78	0.68	0.65

Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin iç tutarlılık katsayıları Gerçekçi alt boyutu için Cronbach Alfa .72, Spearman-Brown .80 ve Guttman .75 olduğu görülmektedir. Girişimci alt boyutu için Cronbach Alfa .85, Spearman-Brown .81 ve Guttman .79 olduğu görülmektedir. Araştırmacı alt boyutu için Cronbach Alfa .81, Spearman-Brown .82 ve Guttman .79 olduğu görülmektedir. Sosyal alt boyutu için Cronbach Alfa .81, Spearman-Brown .76 ve Guttman .75 olduğu görülmektedir. Sanatçı alt boyutu için Cronbach Alfa .77, Spearman-Brown .80 ve Guttman .78 olduğu görülmektedir. Geleneksel alt boyutu için Cronbach Alfa .78, Spearman-Brown .68 ve Guttman .65 olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda, Hesaplanan iç tutarlılık katsayıları ölçeğin güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Envanterin test-tekrar test güvenilirliği için ayrıca 65 lise öğrencisine 3 hafta ara ile iki defa uygulanmıştır. Bir testin aynı gruba belli aralıklarla iki defa uygulanmasıyla elde edilen korelasyon katsayısı testin kararlılık düzeyini belirlemektedir (Büyüköztürk ve diğ., 2014). Bu çerçevede envanter alt boyutlarının kararlılık düzeyini belirleyen test-tekrar test analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo-4. Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin Test-Tekrar Test Güvenirlik Katsayıları (n=65)

Mesleki Kişilik Tipleri	Uygulama	\bar{x}	ss	r
Gerçekçi	Birinci Uygulama	17.98	11.20	.80**
	İkinci Uygulama	19.46	10.93	
Girişimci	Birinci Uygulama	16.67	11.31	.69**
	İkinci Uygulama	16.96	10.24	
Araştırmacı	Birinci Uygulama	18.78	10.40	.71**
	İkinci Uygulama	19.27	9.31	
Sosyal	Birinci Uygulama	37.33	8.10	.62**
	İkinci Uygulama	37.81	6.85	
Sanatçı	Birinci Uygulama	30.27	10.33	.71**
	İkinci Uygulama	32.50	9.62	
Geleneksel	Birinci Uygulama	28.29	9.56	.77**
	İkinci Uygulama	27.72	8.83	

**p<.01

Tablo 4'te yer alan veriler incelendiğinde Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin alt boyutlarına ilişkin korelasyon değerleri .62 ile .80 arasında değiştiği görülmektedir. Bu değerler doğrultusunda envanterin aynı örneklem grubu üzerinde belirli aralıklarla uygulandığında benzer sonuçlar verdiği ve her alt boyutun kabul edilebilir düzeyde güvenilir olduğu ifade edilebilir.

3.5. Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin Puanlanması ve Değerlendirilmesi

Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinde toplam 30 madde bulunmaktadır. Envanter altı alt boyuttan oluşmakta ve her bir alt boyut beşer madde ile ölçülmektedir. Envanterden toplam puan alınmamakta, bunun yerine her bir alt boyutun toplam puanları alınarak değerlendirme yapılabilmektedir. Her bir alt boyuttan alınabilecek en yüksek puan ($5 \times 9 = 45$), en düşük puan ($5 \times 1 = 5$) olarak belirlenmiştir. Envanterin uygulandığı bireylerin her bir mesleki kişilik tiplerinden aldıkları toplam puanlar sıralanarak, ilk üç sırada bulunan mesleki kişilik tiplerine göre değerlendirme yapılmalıdır. Envanterin uygulama süresi yaklaşık olarak 15 dakikadır.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, Holland'ın Tipoloji Kuramı çerçevesinde bireylerin mesleki kişilik tiplerini belirlemede kullanılabilecek geçerli, güvenilir ve kullanışlı bir veri toplama aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Holland'ın Tipoloji Kuramı, söz konusu kuram çerçevesinde geliştirilmiş olan ölçme araçları ve uzman görüşlerinden yararlanılarak 90 maddeden oluşan deneme formu oluşturulmuştur. Oluşturulan deneme formu ilk olarak 631 lise öğrencisine uygulanarak elde edilen veriler üzerinden açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonrasında envanterde yer alan maddelerin; Gerçekçi, Girişimci, Araştırmacı, Sosyal, Sanatçı ve Geleneksel mesleki kişilik tiplerini oluşturan altı faktöre yüklendiği görülmüştür. Bu çerçevede açımlayıcı faktör analizinde düşük faktör yük değerine sahip ve birden fazla faktörde yüksek yük değeri alan 60 madde envanterden çıkarılmıştır. Bu bağlamda, açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen 30 madde ve altı faktörlü envanterin açıkladığı toplam varyans oranı % 47'i ve toplam öz değeri 17.1'dir.

Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin geçerliği kapsamında 350 lise öğrencisinden oluşan farklı bir örneklem grubuna, açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen altı boyutlu ve 30 maddeden oluşan yapısına, doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen χ^2/sd oranı, CFI, RMSEA, SRMR uyum indeksleri değerlendirilmiş ve bu indekslerin değerlerinin model uyumu için yeterli düzeyde oldukları belirlenmiştir. Farklı bir örneklem grubu üzerinden istatistiksel analizi yapılan envanterin açımlayıcı faktör analizi ile elde edilen yapısının DFA ile doğrulandığı görülmektedir.

Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin ölçüt bağıntılı geçerliğini test etmek için Kendini Değerlendirme Envanteri'nin ilgi alt boyutları ile arasındaki korelasyon değerleri 83 lise öğrencisinden oluşan farklı bir örneklem grubundan elde edilen veri ile yapılan analiz sonucunda incelenmiştir. Yapılan ölçüt bağıntılı geçerlik analizi ile mesleki kişilik tipleri ile benzer özellikler taşıyan ilgi türleri arasında yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki gözlemlenmiştir.

Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin güvenilirliği için Cronbach Alfa, Spearman-Brown ve Guttman güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda envanterin alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik katsayıları .65 ile .85 arasında değişmektedir. Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin

güvenirlilik çalışmaları kapsamında 65 lise öğrencisinden oluşan farklı bir örneklem grubuna üç hafta ara ile test-tekrar test analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda envanterin alt boyutlarına ilişkin kararlılık düzeyleri .62 ile .80 arasında değişmektedir.

Geçerlik ve güvenirlik analizleri sonucunda ulaşılan Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri nihai formu 30 madde ve altı alt boyuttan (Gerçekçi, Girişimci, Araştırmacı, Sosyal, Sanatçı, Geleneksel) oluşmaktadır. Envanter "1=Hiç Katılmıyorum, 9= Tamamen Katılıyorum" şeklinde sıralanan dokuzlu likert derecelendirme biçiminde maddelerden oluşmaktadır. Envanterde toplam puan alınamamaktadır. Envanterde her bir alt boyutta beş madde bulunmakta ve her bir boyutta alınabilecek en düşük puan 5, en yüksek puan ise 45'tir. Envanterin alt boyutlarından birinde alınacak yüksek puan bireyin o mesleki kişilik tipinde bulunma olasılığının yüksek olduğunu belirtmektedir.

Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sonrasında elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, envanterin mesleki kişilik tiplerini belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmektedir. Meslek seçimi aşamasında bulunan lise öğrencileri için mesleki kişilik tiplerinin belirlenmesi son derece önemlidir. Bu bağlamda, geliştirilen envanter ile lise öğrencilerinin mesleki kişilik tipleri ortaya konularak söz konusu öğrencilerin daha isabetli meslek seçimlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Bacanlı, F. (2011).** Özellik faktör uyumlu kuramlar. B.Yeşilyaprak (Ed.), *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığına giriş* içinde (89-126). Ankara: Pegem.
- Brown, D. (2003).** *Career information, career counseling and career development* (8th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Brown, D., & Brooks, L. (1996).** *Career choice and development* (3rd. ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Brown, T. A. (2006).** *Confirmatory factor analysis for applied research*. New York: Guilford Press.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014).** *Bilimsel araştırma yöntemleri* (17.baskı). Ankara: Pegem.
- Capuzzi, D., & Stauffer, M. D. (2006).** *Career counseling; Foundations, perspectives and applications* (2rd ed.). Boston: Pearson.
- Costello, A. B., & Osborne, J.W. (2005).** Best practices in exploratory factor analysis: Four recommendations for getting the most from your analysis. *Practical Assessment, Research and Evaluation, 10*(7), 1-9.

- Deniz, K. Z. (2008).** *Uzmanlık gerektiren mesleklere yönelik bir ilgi envanteri geliştirme çalışması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Farh, J. L., Leong, F. T. L., & Law, K. S. (1998).** Cross-cultural validity of Holland's model in Hong Kong. *Journal of Vocational Behavior* 52(3), 425-440. <http://dx.doi.org/10.1006/jvbe.1997.1631>
- Fouad, N. A., & Dancer, L. S. (1992).** Cross-cultural structure of interests: Mexico and the United States. *Journal of Vocational Behavior*, 40(2), 129-143. [http://dx.doi.org/10.1016/0001-8791\(92\)90061-4](http://dx.doi.org/10.1016/0001-8791(92)90061-4)
- Fouad, N. A., & Hansen, J. C. (1987).** Cross-cultural predictive accuracy of the Strong–Campbell Interest Inventory. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 20(1), 3-10.
- Fraday, W. P. (2005).** *A study of high school student's career interest inventories and their relationships to students completion of occupational programs* (Doctoral Dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 3198468)
- Gibson, R. L., & Mitchell, M. H. (2001).** *Introduction to career counseling for the 21. Century*. New Jersey: Pearson.
- Gottfredson, G. D. (1999).** John L. Holland's contributions to vocational psychology: A review and evaluation. *Journal of Vocational Behavior*, 55(1), 15–40. <http://dx.doi.org/10.1006/jvbe.1999.1695>
- Gottfredson, G. D., & Holland, J. L. (1989).** *Dictionary of Holland occupational codes* (2nd ed.). Odessa: Psychological Assessment.
- Gottfredson, L. S. (1980).** Construct validity of Holland's occupational typology in terms of prestige, census, department of labor and other classification systems. *Journal of Applied Psychology*, 65(6), 697-714. <http://dx.doi.org/10.1037/0021-9010.65.6.697>
- Gysbers, N. C., Heppner, M. J., & Johnston, J. A. (2003).** *Career counseling: Process, issues, and techniques* (2nd ed.). Boston: Pearson.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010).** *Multivariate data analysis: A global perspective* (7th Ed.). New Jersey: Pearson.
- Ho, R. (2014).** *Handbook of univariate and multivariate data analysis with IBM SPSS*. New York: CRC Press.
- Hogan, R., & Blake, R. (1999).** John Holland's vocational typology and personality theory. *Journal of Vocational Behavior*, 55(1), 41-56. <http://dx.doi.org/10.1006/jvbe.1999.1696>
- Kuzgun, Y. (1988).** *Kendini değerlendirme envanteri el kitabı*. Ankara: ÖSYM.

- Kuzgun, Y. (1996).** *Akademik benlik kavramı ölçeği el kitabı*. Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu.
- Kuzgun, Y. (2000).** *Meslek danışmanlığı: Kuramlar ve uygulamalar*. Ankara: Nobel.
- Leong, F.T. L., Austin, J. T. A., Sekaran, U., & Komarraju, M. (1998).** An evaluation of the cross-cultural validity of Holland's Theory: Career choices by workers in India. *Journal of Vocational Behavior*, 52(3), 441-455. <http://dx.doi.org/10.1006/jvbe.1997.1637>
- Mau, W. C. (1999).** Effects of computer-assisted career decision making on vocational identity and career exploratory behaviors. *Journal of Career Development*, 25(4), 261-274. <https://doi.org/10.1177/089484539902500403>
- Niles, S. G. ve Harris-Bowlsbey, J. (2013).** 21. *Yüzyılda kariyer gelişimi müdahaleleri* (Çev Ed. F. Korkut-Owen). Ankara: Nobel.
- Özoğlu, S. Ç. (1977).** *Kuder ilgi alanları tercihi envanteri mesleki form ch el kitabı*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Özyürek, R. (2013).** *Kariyer psikolojik danışmanlığı kuramları: Çocuk ve ergenler için kariyer rehberliği uygulamaları*. Ankara: Nobel.
- Rayman, J., & Atanasoff, L. (1999).** Holland's Theory and career intervention: The power of the hexagon. *Journal of Vocational Behavior* 55(1), 114-126. <http://dx.doi.org/10.1006/jvbe.1999.1701>
- Reardon, R.C., & Lenz, J. G. (1999).** Holland's Theory and career assessment. *Journal of Vocational Behavior*, 55(1), 102-113. <http://dx.doi.org/10.1006/jvbe.1999.1700>
- Reeves, D. L., & Karlitz, G. (2005).** *Career ideas for teen education and training*. New York: Bright Futures.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003).** Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of psychological research online*, 8(2), 23-74.
- Sharf, R. S. (2006).** *Applying career development theory to counseling* (4th ed.). Belmont: Thomson, Brooks/Cole.
- Spokane, A. R., & Cruza-Guet, M. C. (2005).** Holland's theory of vocational personalities in work environments. In S. D. Brown & R.W. Lent (Eds.), *Career development and counseling* (p. 24-41). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Stevens, J. P. (2009).** *Applied multivariate statistics for the social sciences* (5th ed.). New York: Routledge.
- Tabachnick, G. B., & Fidell, L. S. (2013).** *Using multivariate statistics* (6th ed.). London: Pearson.
- Tan, H. (1972).** *Gazete haberleri testi geliştirilmesi ve standardizasyonu*. Ankara: TÜBİTAK.

- Tavşancıl, E. (2010).** *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi* (4.baskı). Ankara: Nobel.
- Taylor, N. (1983).** *Decidedness, vocational identity, and brief career counseling* (Unpublished Master's Thesis). Macquarie University, Australia.
- Ünsal, P. (2014).** *Kariyer gelişim kuramları ve kariyer danışmanlığı*. Ankara: Nobel.
- Yılmaz, O. (2011).** *Mesleki ilgi envanterinin geliştirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Zunker, V. G. (2006).** *Career counseling: A holistic approach* (7th ed.). Belmont: Thomson Brooks/Cole.

EK-1: MESLEKİ KİŞİLİK TİPLERİ ENVANTERİ		Hiç Katılmıyorum Tamamen Katılıyorum								
No	Maddeler	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	İnsanların sorunlarını çözmelerine yardım etmek isterim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	Laboratuvar ortamında deneyler yapmak isterim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3	Sık sık notlar alırım.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4	Kendimi bir müzik grubunun içerisinde hayal ederim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5	Alışveriş listemi önceden hazırlarım.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Başkalarının acılarını ve mutluluklarını paylaşmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	Gelecekte neler yapacağımı ayrıntıları ile planlamaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8	Elektronik aletleri tamir etmeyi severim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
9	İş adamlarının öz geçmişlerini takip etmekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	İlaçların nasıl yapıldığını bilmek isterim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11	İş dünyasıyla ilgili yenilikleri takip ederim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
12	Bir melodi duyduğum zaman eşlik etmekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
13	Evde bozulan ev eşyalarını tamir etmekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
14	Mikroorganizmaların yaşam koşullarını incelemekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
15	Bir müzik aleti çalmak isterim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
16	Marangozluk işleriyle uğraşmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
17	Şiir ve şarkılar dinler, bunları yorumlamaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
18	Araba tamiriyle ilgilenirim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
19	Pazarlama ile ilgili kitap ve dergilerini takip ederim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	Gök cisimlerinin hareketlerini incelemek isterim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

21	Arkadaş toplantıları ve diğer sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
22	Borsayı takip etmekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
23	Dosyalarımı, tarih, yıl ve konulara göre düzenlemekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	İnsanların çeşitli durumlarda neler hissettiklerini merak ederim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	Döviz ve altın kurunu takip ederim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
26	Tedavisi olmayan bir hastalık için tedavi yöntemi geliştirmek isterim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
27	Başka insanların duygu ve düşüncelerini önemserim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
28	İş makinelerinin nasıl kullanıldığını merak ederim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
29	Haftalık yapacağım işleri planlamaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
30	Tiyatro oyunlarında rol almak isterim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

<i>MESLEKİ KİŞİLİK TİPLERİ ENVANTERİ PUANLAMA CETVELİ</i>					
Araştırmacı	Sosyal	Sanatçı	Geleneksel	Gerçekçi	Girişimci
2	1	4	3	8	9
10	6	12	5	13	11
14	21	15	7	16	19
20	24	17	23	18	22
26	27	30	29	28	25
Toplam:	Toplam:	Toplam:	Toplam:	Toplam:	Toplam: